

KIRJALLISUUTTA

»Avoin ikkuna maailmaan»

Unesco-Kuriiri (The Unesco Courier) on Yhdistyneitten Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön Unescon kuukausijulkaisu. Vuonna 1985 ilmestynyt 38. vuosikerta on ensimmäinen suomenkielillä ilmestynyt vuosikerta ja nyt siis myös yhä useamman suomalaisen saatavilla.

Unesco-Kuriirin numerot ovat pääsääntöisesti teemanumeroita. Tänä vuonna esiinnostettuja teemoja ovat olleet mm. nuoriso, ihmiskunnan muisti — kirjastot ja arkistot, kirjoitettu ja puhuttu kieli, siirtolaiset, kaupunkien väestöräjähdykset sekä 40 vuotta toisen maailmansodan päättymisestä. Vuoden 1986 numeroiden teemoiksi on suunnitteilla mm. maailman kirjallisuus ja rauha.

Unesco-Kuriiri ilmoittaa olevansa avoin ikkuna maailmaan. Tämän ikkunan avaavat eri alojen asiantuntijat, jotka käsittelevät aiheitaan mielenkiintoisesti ja yleistajuisesti. Kirjoittajia on idästä ja lännestä, pohjoisesta ja etelästä. Kaupunkien väestöräjähdyksen numerossa (5/85) esim. japanilainen Kenzo Tange kirjoittaa arkkitehtuurista ja kaupungista, ja brasilialainen Oscar Niemeyer kaupungista vuonna 2000. 40 vuotta toisen maailmansodan päättymisestä -numerossa (7/85) yhdysvaltalainen Frederic V. Grundfeld käsittelee kulttuurivainoa ensimmäisenä askeleena kohti kansanmurhaa ja neuvostoliittolainen Juri Krišin kysyy: »Pystymmekö pelastamaan kulttuurimme?» Puhuttu ja kirjoitettu kieli -numerossa (10/85) suomalainen Heikki Kirkinen kirjoittaa Kalevalasta ja Suomen taiteen kuokstuksesta ja Juan Mari Lekuona Espanjasta baskikirjallisuudesta ja suullisesta perinteestä.

Avoin ikkuna kehitysmaihin

Käsittääkseni suomenkielisen Unesco-Kuriirin merkitys korostuu, kun nähdään sen aukaisevan suomalaisille ikkunoita myös kehitysmaihin. Sa-

nomalehdet käsittelevät meillä kehitysmaita silloin kun niissä tapahtuu suuria onnettomuuksia tai kun jonkin kehitysmaita johtaja käy maassamme valtiovierailulla. Yleisaikakauslehdissä, kehitysmaita käyneet suomalaiset toimittajat kuvaavat näkemäänsä. Unesco-Kuriirissa kehitysmaita omat tutkijat käsittelevät omaa kulttuuriaan ja ympäristöään. Tästä pari esimerkkiä:

Kenialainen professori Ali A. Mazrui kirjoittaa Afrikan arkistoista ja kansanperinteestä. Hän kysyy:

»Mistä Afrikan arkistoperinteen heikkous johtui? Ensinnäkin siitä, että useimmissa Afrikan kulttuureissa ei menneisyyttä pidetä taaksejääneenä eikä nykyisyyttä ohimenevänä. Esi-isämme ovat yhä luonamme, ja meistä itsestämme tulee esi-isiä. Miksi kantaa huolta nykyisyyden muistiinmerkittämisestä, jos se ei karkaa pois?» (Unesco-Kuriiri 4/85)

Mazrui kuitenkin korostaa afrikkalaisen arkistoperinteen luomisen välttämättömyyttä. Hänen mukaansa afrikkalaisten on arvostettava henkistä perintöään ja luotava sellainen ilmapiiri, ettei henkinen perintö katoa kirjaamattomuuden unohduksiin.

Artikkelissaan »Sukupolvien välinen kuilu Afrikassa» senegalilainen sosiologi Boudakar Ly nostaa esiin mm. muuttoliikkeen, koulujärjestelmän ja työttömyyden aiheuttamia ongelmia. Afrikkalaista perheensisäistä kriisiä hän kuvaa seuraavasti:

»Yhteiskunnallista kriisiä seuraa perheensisäinen kriisi. Toisin kuin ennen, jolloin perhe oli integroitunut laajaan patriarkaaliseen suhdeverkkoon, nykypäivän perhe on tyypillisesti ydinperhe, etenkin kaupungeissa. Tämä on osaltaan vahvistanut yksilökeskeisyyden kehittymistä. Patriarkaalisen järjestelmän vähittäinen katoaminen luo auktoriteettiongelman perheeseen ja koko yhteiskuntaankin, jossa se aikaisemmin lujitti monia sosiaalisia suhteita. On yleistä, että nuoret ja aikuiset eivät ymmärrä toisiaan, sillä he arvioivat toisiaan eri sosiohistoriallisten yhteyksien ja arvojärjestelmien pohjalta. Iän ja vanhempien kunnioitus on edelleenkin tärkeä osa afrikkalaista elämää ja psykologiaa, mutta ristiriidat ovat kuitenkin olemassa, vaikkakin pinnan alla.» (Unesco-Kuriiri 8/85)

Teemanumeroina ilmestyvä Unesco-Kuriiri tarjoaa lukijalleen varsinaisia tietopaketteja kulloinkin käsiteltävänä olevasta aiheesta. Sen lisäksi että lehden artikkeleissa kuvataan ja analysoi-

daan eri ilmiöitä, teemanumerot sisältävät myös »mitä-missä-milloin» -tyyppistä tietoa. Unesco-Kuriirin viime vuoden numeroita selaamalla löytää mm. seuraavat tiedot:

- Puola menetti toisessa maailmansodassa 5,8 miljoonaa ihmistä (15 % väestöstä), joista vain 300 000 oli sotilaita.
- Vuonna 1821 perustettiin Pariisiin Ecole des Chartes, ensimmäinen arkiston- ja kirjastonhoitajia valmistava oppilaitos.
- Lenin-kirjastoksi 6. 2. 1925 nimetty kirjasto perustettiin jo vuonna 1862, jolloin sen pohjaksi saatiin 1800-luvulla eläneen venäläisen valtiomiehen N. P. Rumjantsevin kirjasto.
- Afrikan kuivuudesta eniten kärsineet 11 valtiota ovat: Ghana, Burkina-Faso, Mauritania, Zimbabwe, Etiopia, Mosambik, Tsad, Niger, Mali, Senegal ja Angola.
- IHP (International Hydrological Programme) on Unescon kansainvälinen vesi-ohjelma, jonka tarkoituksena on kehittää tieteellinen perusta järkevälle vesihuollol-

le. Suomi on osallistunut IHP-ohjelmaan heti sen käynnistämisestä eli vuodesta 1975 lähtien.

Ensimmäisessä suomenkielellä julkaistussa Unesco-Kuriirin numerossa (10/84) Suomen Unesco-toimikunnan puheenjohtaja Sakari Kiuru kirjoitti: »Jokainen numero on mielestäni hyödyllinen sille, joka tahtoo avartaa maailmankuvaansa. Teemoihin keskittyessään lukija saa syventävää tietoa erityisaloista, usein omaltaankin.» Maailmankuvan avartamiseksi on nähtävä vaivaa, ikkunoita on jaksettava nousta avaamaan. Kirjastoille ja yksittäisille kansalaisille tarjoutuu nyt avattavissa oleva ikkuna Unesco-Kuriirin muodossa.

Mirja Iivonen

Lähteet

Unesco-Kuriirin numerot 10/1984—11/1985. Lehti on tilattavissa osoitteella: Valtion painatuskeskus. Kustannustoiminta. PL 516. 00003 Helsinki 300.

Tämän numeron kirjoittajat:

Holma, Juha, tutkimusassistentti, Suomen Akatemia

Iivonen, Mirja, vs. lehtori, Tampereen yliopisto

Laaksovirta, Tuula H., vt. apul.prof., Tampereen yliopisto

Lahti, Marjatta, kirjastonhoitaja, Vantaan kaupunginkirjasto/

Länsimäen sivukirjasto

Okko, Marjatta, prof., Tampereen yliopisto

Swantz, Marja-Liisa, johtaja, Helsingin yliopisto, Kehitysmaainstituutti

Teinilä, Leena, lehtori, Tampereen yliopisto